

Aleg. 47.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie akcji pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w r. 1893.

Wysoki Sejmie!

W lecie 1893. kraj nasz został kilkakrotnie nawiedzony klęskami powodziowymi. Największych stosunkowo spustoszeń dokonały powodzie z 5. i 6. czerwca, tudzież z 11. 12. i 13. sierpnia. Na pierwszą wieść o powodzi, Wydział krajowy przeprowadził w drodze telegraficznej korespondencję z Wydziałami powiatowymi w Bóbrce, Bohorodczanach, Dolinie, Drohobyczu, Kałuszu, Nadwórnie, Samborze, Stanisławowie, Stryju, Tłumaczu i Żydaczowie (L. W. 28.441/93, 28.501/93, 28.548/93, 28.667/93, 28.891/93, 28.963/93 i 29.120/93) i wyasygnował do rąk właściwych Wydziałów powiatowych drobne zasiłki na doraźną pomoc przez zakupno żywności dla powodziaków w łącznej kwocie 1.800 zł. (L. W. 28.661/93, 28.677/93, 28.963/93, 29.120/93, 29.272/93, 29.368/93, 30.216/93 i 30.217/93). Odezwą zaś z dnia 18. czerwca 1893 l. 31.282 Wydział krajowy oznajmił c. k. Prezydum Namiestnictwa, że dalszej pomocy dla powiatów powodzią dotkniętych pragnie udzielać w porozumieniu z niem i upraszał je o wyjaśnienie, jaką kwotę zasiłków ze skarbu Państwa udzielono dotychczas powodziakom, oraz co ze swej strony w tej sprawie uczynić zamierza.

Wskutek tego pisma odbyła się dnia 27. czerwca 1893 w gmachu sejmowym pod przewodnictwem ks. Marszałka konferencya przy współudziale J. E. pana Namiestnika, członków i urzędników Wydziału krajowego, tudzież urzędników c. k. Namiestnictwa, co do dalszej wspólnej akcji pomocniczej z powodu klęski powodziowej. Informacje udzielone wzajemnie na tej konferencyi, tudzież sprawozdania Wydziałów powiatowych i Starostw otrzymane w krótkiej drodze z c. k. Prezydum Namiestnictwa wykazały, że czerwcową klęską powodziową dotknęła 27 powiatów i zniszczyła kilkaset gmin. Ta okoliczność utwierdziła Wydział krajowy w przeświadczeniu, że klęska powodziowa przybrała tak znaczne rozmiary, iż fundusze publiczne nie mogą uchylać się od użyczenia wydatniejszej pomocy ludności włościańskiej nawiedzonej powodzią. Wymagają tego nie tylko względy ludzkości, ale zarazem interes państwa jak kraju. Wspomniany wyżej zasiłek 1.800 zł. z funduszu krajowego i 1.000 zł. pochodzące z daru Najjaśniejszego Pana, pomimo uznania godnej ofiarności ze źródeł miejscowych, okazały się już w pierwszej chwili niedostatecznymi i nie mogły — zwłaszcza na dłuższy przebieg czasu — zapobiedz dotkliwemu brakowi żywności, który sprowadziła powódź przez zniszczenie zapasów i spodziewanych plonów. Zachodziła więc przede wszystkim potrzeba uzyskania środków pieniężnych celem dostarczenia na przeciąg jednego roku żywności dla ludności włościańskiej przynajmniej tych gmin, które

w skutek powodzi uległy zupełnemu zniszczeniu. Gmin takich według wspomnianych wyżej materyałów było 35 z ludnością około 3.300 rodzin. Na wyżywienie tych rodzin, jakoteż na dalsze zasiłki dla powodzian potrzebujących pomocy, okazała się jeszcze przed uzyskaniem szczegółowych dat powodziowych, niezbędnie potrzebna suma 100 000 zł.

Jakkolwiek Wydział krajowy nie rozporządzał w r. 1893 kredytem przez Wysoki Sejm na podobne cele przeznaczonym, to jednak w niniejszym nagłym wypadku pomimo trudności finansowych kraju Wydział krajowy nie czekając upoważnienia ze strony Wysokiego Sejmu, postanowił uchwałą z dnia 30. czerwca 1893 przeznaczyć ze skarbu krajowego kwotę 25.000 zł. na zasiłki bezzwrotne dla powodzian celem zaopatrzenia ich w żywność i rozdać tę kwotę pomiędzy potrzebujących w porozumieniu z c. k. Prezydyum Namiestnictwa jeszcze przed rozpoczęciem akcji pomocniczej ze strony c. k. Rządu. Wydział krajowy uczynił to w nadziei, że Wysoki Sejm uzna ten wydatek za usprawiedliwiony i przyzna dodatkowy kredyt, oraz w tem przekonaniu, że c. k. Rząd nie poskąpi również fundusów i przyzna na ten cel ze skarbu państwa kwotę 75.000 zł. Odezwą zatem z dnia 30. czerwca 1893 l. 30.903 Wydział krajowy upraszał c. k. Prezydyum Namiestnictwa o wyjednanie u c. k. Rządu tej sumy na zasiłki bezzwrotne dla powodzian w Galicyi, a odwołał się tem usilniej i śmieiej do ofiarności Państwa, że powtarzające się rok rocznie klęski powodziowe w naszym kraju należy przypisać zbyt powolnemu tokowi sprawy regulacji rzek galicyjskich. Uchwała Wysokiego Sejmu w tej sprawie z dnia 17. października 1884 nie została dotychczas przez c. k. Rząd załatwiona. Kraj nasz dotąd jeszcze oczekuje daremnie regulacji rzek — pomocy, która zdawała się być naturalnem i koniecznem następstwem katastrofy powodziowej, jaka w r. 1884 na Galicyę spadła a to tem bardziej, że gdy Tyrol w takim samym położeniu w r. 1882 doznał natychmiastowej bardzo wydatnej pomocy, Galicyi dotąd więc przez całych dziesięć lat pomoc ta nie dostała się w udziale, pomimo, iż Wysoki Sejm z wszelką gotowością przyjął na siebie takie same jak Tyrol ciężary na wykonanie projektu ogólnej regulacji rzek w kraju.

Dalszą natychmiastową akcyę ratunkową dla powodzian należało — zdaniem Wydziału krajowego — rozwinąć w tym kierunku, ażeby o ile możności ułatwić im utrzymanie bydła. Wszystkie Wydziały powiatowe i gminy, które w skutek powodzi odniosły się do Wydziału krajowego, użalają się na brak paszy dla bydła z powodu zamulenia pastwisk i łąk. W razie nieudzielenia poszkodowanym pomocy, brak zdrowej paszy sprowadzi znaczny ubytek inwentarza i powiększy jeszcze ich nędzę. Jeden z najskuteczniejszych środków w niniejszym wypadku Wydział krajowy upatruje w pomocy przez bezpłatne udzielenie powodzianom soli bydłowej dla utrzymania ich bydła. W obec tego Wydział krajowy odezwą wyżej wspomnianą upraszał również c. k. Prezydyum Namiestnictwa, ażeby podobnie jak w r. 1890 zechciało wyjednać w drodze właściwej, iżby gminom dotkniętym brakiem paszy wydano bezpłatnie odpowiednią ilość soli spiżowej posledniejszego gatunku dla poprawienia karmy bydłowej oraz ażeby gminom nawiedzanym powodzią w tych powiatach, na których terytoryum znajdują się saliny względnie źródła solne, przyznano prawo bezpłatnego poboru solanki również dla poprawienia karmy bydłowej.

Wydział krajowy oznajmił nadto c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że odwoła się jeszcze do dalszej ofiarności państwa a mianowicie o fundusze na bezprocentowe pożyczki dla powodzian celem umożliwienia im uskutecznienia zasiewów. Ponieważ nadesłane sprawozdania wówczas nie wyczerpywały sprawy, przeto celem uzyskania podstawy do obliczenia wysokości kwoty potrzebnej na pożyczki Wydział krajowy rozesłał (LW. 30903/93) załączony ./ w odpisie jako alegat 1. okólnik z żądaniem szczegółowych dat powodziowych do Wydziałów powiatowych tych powiatów, które według otrzymanych informacji zostały dotknięte powodzią a mianowicie do Wydziału powiatowego w 1) Bóbrce, 2) Bohorodczanach, 3) Borszczowie, 4) Brzesku, 5) Dąbrowie, 6) Dolinie, 7) Drohobyczu, 8) Gorlicach

9) Grybowie, 10) Jaśle, 11) Kałuczu, 12) Kołomyi, 13) Kosowie, 14) Limanowie, 15) Mielcu, 16) Nadwórnie, 17) Nowym Sączu, 18) Nowym-Targu, 18) Pilźnie, 20) Rohatynie, 21) Rudkach, 22) Śniatynie, 23) Stanisławowie, 24) Stryju, 25) Tarnobrzegu, 26) Tarnowie i 27) Tłumaczu. Do okólnika tego załączono celem wypełnienia w porozumieniu c. k. Starostwami formularze wykazu szkód wyrządzonych powodzią tudzież formularz wykazu kwot potrzebnych niezbędnie na złagodzenie skutków klęski a zwłaszcza celem zapobieżenia niedostatkowi i powstającym stąd chorobom, tudzież celem zapobieżenia ubytkowi bydła i umożliwienia wykonania zasiewów. Odpis tego okólnika Wydział krajowy przesłał (L. W. 30903/93 c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wydanie polecenia c. k. Starostwom, ażeby udzieliły Wydziałom powiatowym wszelkiej możliwej pomocy dla przeprowadzenia likwidacji szkód w myśl kwestyonarza zestawionego w tym okólniku. Ze względu na to, że, jak to wyżej wspomniano, zasiłek ze skarbu krajowego w kwocie 25. 000 zł. Wydział krajowy postanowił rozdzielić w porozumieniu z c. k. Prezydyum Namiestnictwa, Wydział krajowy upraszało zarazem c. k. Prezydyum o wskazanie sposobu, w jaki ta czynność miałaby być dokonana i zastrzegł sobie że oczekiwany zasiłek ze skarbu państwa będzie rozdzielony w porozumieniu z Wydziałem krajowym. W odpowiedzi na to pismo c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 7. Lipca 1893 l. 7.399/pr. oznajmiło, jak następuje:

„Odnosnie do cennej odezwy z dnia 30. czerwca 1893 l. 30.903 mam zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że równocześnie przedkładam J. E. P. Ministrowi spraw wewnętrznych wniosek na wyjednanie zapomogi państwowej dla ludności dotkniętej tegoroczną klęską powodziową, upraszając zarazem o szybkie tej sprawy traktowanie. Ponieważ wyjednanie takiej zapomogi państwowej wymaga pewnego przeciągu czasu, a akcja ratunkowa jest naglącą, przeto mam zaszczyt upraszać Świetny Wydział krajowy, aby nie czekając przyzwolenia państwowej zapomogi, zechciał przystąpić do rozdziału kwoty przeznaczonej na ten cel z funduszu krajowego, Skoro zaś Świetny Wydział krajowy objawił gotowość dokonania tego rozdziału ze mną, przeto proszę o łaskawe zawiadomienie mnie o dniu dotyczącego posiedzenia, na które wydeleguję mego zastępcę. Świetny Wydział krajowy zechce zresztą przyjąć z mej strony zapewnienie, że w razie przyzwolenia państwowej zapomogi dla powodziaków, nie omieszkać co do jej rozdziału również zasięgnąć cennej opinii Świetnego Wydziału krajowego. W końcu mam zaszczyt dodać, że poleciłem Panom Starostom tych powiatów, do których odnosi się zarządzenie Świetnego Wydziału krajowego z dnia 30. czerwca 1893 l. 30.903, ażeby Wydziałom powiatowym użyczyli w ich czynności wszelkiej pomocy i udzielili im wszystkich potrzebnych wyjaśnień“.

W skutek powyższego oświadczenia zaproszono c. k. Prezydyum Namiestnictwa na wspólne posiedzenie, które się odbyło dnia 10. lipca 1893. Na tem posiedzeniu rozdzielono na zasiłki powodziowe kwotę 26.200 zł., z której przypadło 21.200 zł. na fundusz krajowy, resztą zaś w kwocie 5.000 zł. pokryło c. k. Prezydyum Namiestnictwa z daru Najjaśniejszego Pana. Kwotę przypadającą na fundusz krajowy po potrąceniu z niej 1.600 zł. jako części udzielonych poprzednio zasiłków powodziowych, Wydział krajowy wyasygnował rozporządzeniem z dnia 10. lipca 1893 l. 36.126 na ręce Wydziałów powiatowych tych dwunastu powiatów, które według otrzymanych wiadomości najbardziej w skutek powodzi ucierpiały, i przeznaczył ją na zasiłki bezwrotne dla ludności włościańskiej, pozbawionej pól, celem dopomożenia jej do wyżywienia się i zapobieżenia niedostatkowi i powstającym stąd chorobom. Wydział krajowy wskazał przytem te gminy, które przede wszystkim mają być uwzględnione i wezwał Wydziały powiatowe, ażeby wspólnie z c. k. Starostwami obmyśliły sposób rozdzielenia zasiłków i powzięły decyzję, czy odpowiednio do stosunków miejscowych zamierzony cel da się najskuteczniej osiągnąć przez rozdzielenie żywności w naturze, czy też przez udzielenie zapomóg w gotówce lub ewentualnie przez częściowe

użycie kwoty zagomogowej na wykonanie robót publicznych dla dostarczenia ludności zarobku.

Zanim jednak Wydział krajowy otrzymał daty o klęskach powodziowych z czerwca, nawiedziła nasz kraj dnia 11., 12. i 13. sierpnia 1893 nowa powódź, która rozmiarami przewyższyła znacznie powódź czerwcową i okazała się w skutkach jeszcze straszniejszą, aniżeli powódź czerwcowa, zwłaszcza, że zalala także i takie powiaty, które były dotknięte pierwszą powodzią. W skutek tej ponownej katastrofy klęska niedostatku stała się już faktem nie jak w czerwcu obejmującym kilka powiatów a w innych przewidywanym, ale faktem rzeczywistym i na znaczną część kraju zozciążnietym. Wydział krajowy więc po poprzednim przedstawieniu sprawy w c. k. Prezydium Namiestnictwa, udzielił na zakupno żywności dla ludności włościańskiej dalszego zasiłku w kwocie 3.650 zł. i odezwą z dnia 14. sierpnia 1893 l. 43.493 przypomniał c. k. Prezydium Namiestnictwa sprawę udzielenia z skarbu państwa zasiłków dla powodzian, tudzież sprawę bezpłatnego udzielenia soli bydlęcej, przedstawioną już poprzednio w odezwie z dnia 30. czerwca 1893 l. 30.903. W sprawach tych wystosowano również dnia 14. sierpnia 1893 depezę telegraficzną do J. E. P. Ministra spraw wewnętrznych. Nadto Wydział krajowy wezwał do zestawienia wykazów szkód i potrzeb Wydziały powiatowe w: 1) Brzozowie, 2) Buczaczu, 3) Dobromilu, 4) Krośnie, 5) Lisku, 6) Łańcucie, 7) Myślenicach, 8) Nisku, 9) Przemyślu, 10) Sanoku, 11) Turce i 12) Żydaczowie. (LW. 41.012/93, 42.962/93, 43.492/93, 43.493/93, 44.077/93 i 44.694/93).

Z powodu licznych i natarczywych prośb, wykazujących nędzę i głód, Wydział krajowy był zniewolony przyznać dalsze zasiłki na żywność dla ludności włościańskiej w łącznej kwocie 5.000 zł, razem tedy łącznie z zasiłkami poprzednio wymienionymi Wydział krajowy wydał na żywność dla ludności włościańskiej kwotę 30.050 zł. Szczegółową repartycję tej sumy wykazuje załączone zestawienie (Alegat 2).

Alegat 2.

Na ten sam cel c. k. Prezydium Namiestnictwa — według odezwy z dnia 22. sierpnia 1893 l. 9.240/pr. — rozdzieliło kwotę 5.000 zł., udzieloną najmiłościwiej przez Najjaśniejszego Pana jako doraźną pomoc dla dotkniętych powodzią.

Z dziennika ustaw państwa Wydział krajowy powziął wiadomość, że Cesarskiem rozporządzeniem z dnia 23. sierpnia 1893 Nr. 135 przeznaczono z funduszków państwowych tymczasowo na zasiłki dla powodzian w Galicyi, Bukowinie i Tyrolu kwotę 240.000 zł. a w., z której miało przypaść na Galicyę 150.000 zł. Wydział krajowy nie wątpił, że w myśl dokonanego z c. k. Prezydium Namiestnictwa porozumienia, suma ta zostanie rozdzielona w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Gdy jednak ani o samym fakcie udzielenia subwencji państwowej, ani też w sprawie rozdzielenia jej Wydział krajowy w dwa miesiące od daty rozporządzenia Cesarskiego nie otrzymał od c. k. Rządu żadnego zawiadomienia, a tymczasem wpłynęły wykazy powodziowe niemal od wszystkich zawezwanych Wydziałów powiatowych, oczekujących niecierpliwie tej pomocy państwowej, która miała im być wymierzona w porozumieniu z Wydziałem krajowym, Wydział krajowy odezwą z dnia 21. października 1893 l. 44.694 przypomniał c. k. Prezydium Namiestnictwa powyższy układ i upraszał o wyjaśnienie. Odezwą z dnia 22. listopada 1893 l. 11.753/pr. c. k. Prezydium Namiestnictwa oznajmiło, jak następuje:

„Odnosnie do cennej odezwy z dnia 21. października b. r. l. 44.694 mam zaszozyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że z kwoty 240.000 zł., dozwolonej Najwyższem rozporządzeniem z dnia 23. sierpnia b. r. z funduszków państwowych na rzecz powodzian dotkniętych, przeznaczył J. E. Pan Minister spraw wewn. dla Galicyi 150.000 zł., oddając mi tę kwotę do dyspozycyi na powyższy cel.

Rozdzielając ów fundusz państwowy na pojedyncze powodzia dotknięte okolice, zarządziłem wypłatę przyznanych zasiłków pieniężnych na ręce odnośnych panów Staro-

stów, którym zarazem poleciłem obmyśleć i ułożyć w porozumieniu z dotyczącymi Wydziałami powiatowymi sposób użycia przyznanych zasiłków.

Jako ogólną zasadę co do użycia zapomóg państwowych podałem zaś panom Starostom wskazówkę, że z zapomogi zakupywać należy w pierwszym rzędzie zboże na zimowe zasiewy, dalej pokrywać koszta robót publicznych, jak budowy lub naprawy dróg i mostów, przeprowadzenia asanacyi, suszenia i odprowadzenia wód, oraz innych tego rodzaju robót pożytecznych, których wykonanie przysporzyć może zarobku ludności nawiedzanej klęską wylewów. Po myśli tych wskazówek użytą będzie zapomoga państwowa, z której w szczególności przyznałem następujące zasiłki:

- 1) powiatowi przemyskiemu 12.000 zł. ogólnego zasiłku, nadto 2.000 zł. na odprowadzenie i osuszenie wód z nizin i wklęsłości i 100 zł. na zakupno żywności, razem 14.100 zł.
- 2) powiatowi turezańskiemu 8.150 zł., z której to kwoty postanowiono użyć 4.000 zł. na wsparcie, celem odbudowania powodzią zniesionych lub zniszczonych domów mieszkalnych i gospodarskich 2.000 zł. na umożliwienie przezimowania inwentarza żywego 1.000 zł., na zakupno i obdzielenie najuboższej ludności ziarnem, wreszcie 1.000 zł. na roboty najpilniejsze około dróg powiatowych, kwoty 150 zł. użyto na zakupno żywności dla szczególnie pomocy potrzebujących;
- 3) powiatowi jarosławskiemu 5.300 zł.;
- 4) powiatowi stryjskiemu 8.000 zł.;
- 5) powiatowi samborskiemu 5.000 zł.;
- 6) powiatowi sanockiemu ogólnego zasiłku 5.000 zł., z czego 4.700 zł. obróconych będzie na naprawę zniszczonych dróg i mostów, a 300 zł. na cele regulacyi rzeki Taby koło Rymanowa. Dla tegoż powiatu przyznałem nadto szczegółowe zasiłki, a to 800 zł. na regulacyę rzeki Taby koło Rymanowa, a 500 zł. jako zapomogę dla mieszkańców gminy Bukowska, razem otrzymał tedy powiat sanocki 6.300 zł. w. a.
- 7) powiatowi brzeskiemu 5.000 zł., z czego obrócono 1.000 zł. na obwałowanie rzek Uszwicy i Uszewki pod Szezurową, 1.000 zł. na zakupno zboża, zaś resztę na naprawę dróg, a zwłaszcza na przebudowanie drogi gminnej w Filipowicach;
- 8) powiatowi brzozowskiemu 4.000 zł. ogólnej zapomogi i 500 zł. zapomogi dla mieszkańców gminy Dynowa. razem 4.500 zł.;
- 9) powiatowi doliniańskiemu 4.300 zł.;
- 10) powiatowi jasielskiemu 4.000 zł.;
- 11) powiatowi żydaczowskiemu 4.000 zł., z których postanowiono obrócić 2.100 zł. na zakupno zboża na zimowe zasiewy, 380 zł. na osuszenie bagien i roboty asanacyjne, 90 zł. na naprawę budynków powodzią zniszczonych, wreszcie 1.430 zł. na uporządkowanie dróg.
- 12) powiatowi rohatyńskiemu 4.000 zł.;
- 13) powiatowi stanisławowskiemu 4.000 zł., z czego postanowiono obrócić 2.500 zł. na zakupno zboża do zimowych zasiewów, 1.000 zł. na odbudowanie domostw powodzią zabranych i 500 zł. na naprawę dróg i mostów oraz spuszczenie wód z nizin i wklęsłości;
- 14) powiatowi niskiemu 4.000 zł.;
- 15) powiatowi kałuskiemu 4.000 zł., z czego postanowiono użyć 3.000 zł. na zakupno zboża i odbudowanie domostw, a 1.000 zł. na roboty około odwrócenia rzeki Łomnicy pod Medynią.
- 16) powiatowi dobromilskiemu 3.000 zł.;
- 17) gminom Głów i Janowice powiatu tarnowskiego po 500 zł., razem 1.000 zł.;
- 18) gminie Targoszyna powiatu wielickiego 300 zł.;
- 19) na budowę drogi Podkamień-Pieniaki powiatu brodzkiego 2.000 zł.;

20) na budowę drogi Olesko-Czechy powiatu złoczowskiego 1.500 zł.

Oprócz wykazanych powyżej kwot wydano jeszcze 12.550 zł. drobniejszymi kwotami na zasiłki dla poszczególnych gmin lub osób szczególnie dotkniętych klęską powodzi, jakoteż na doraźną pomoc po wylewach.

Nie rozdano jeszcze kwoty 45.000 zł., pozostawiając do dyspozycji na wypadek potrzeby.

W powiatach przemyskim, stryjskim, jarosławskim, samborskim, brzozowskim, doliniańskim, jasielskim, rohatyńskim, niskim i dobromilskim nie ułożono dotychczas sposobu użycia zapomogi państwowej; równocześnie ponaglam przeto odnośnych panów Starostów, aby donieśli mi o szczegółach ułożonych w tym względzie planów i przystąpili do ich wykonania. Skoro dotyczące relacye nadejdą nie omieszkać zawiadomić o tem Świetny Wydział krajowy.

W końcu mam zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że w sprawie udzielenia soli spiżowej pośledniejszego gatunku dla bydła przedłożyłem odpowiednie wnioski J. E. Panu Ministrowi Skarbu, który nie powziął jeszcze stanowczej decyzji; dozwolono jedynie gminom potrzebującym pomocy w powiatach doliniańskim, kałuskim, bohorodczańskim i nadworniańskim, w których znajdują się źródła solne, wolnego poboru surowicy dla bydła.

Dnia 31. grudnia 1893 zaś Wydział krajowy otrzymał następującą odezwę c. k. Prezydium Namiestnictwa:

„Dodatkowo do mego pisma z dnia 22. listopada 1893. L. 11.755/pr. mam zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu w przedmiocie użycia zasiłków, przyznanych z funduszków państwowych z powodu klęski powodzi, co następuje:

W powiecie stryjskim użyto z zasiłku w kwocie 8.000 zł. kwotę 1.300 zł. na zakupno zboża do zimowych zasiewów, a 1.400 zł. na naprawę dróg, resztę 5.300 zł. zatrzymano na razie do dyspozycji na czas późniejszy.

W powiecie jarosławskim wydano 1.300 zł. celem niesienia doraźnej pomocy przez zakupno żywności, 4.000 zł. na roboty drogowe i asanacyjne.

W powiecie samborskim zakupiono za 2.092 zł. 53 ct. zboże na zimowe zasiewy, kwotę 549 zł. 14 ct. wydano na roboty drogowe, a 2.358 zł. 33 ct. zatrzymano na czas późniejszy.

W powiecie brzozowskim użyto z ogólnej zapomogi w kwocie 4.000 zł. kwotę 550 zł. na wykonanie robót drogowych, a 3.450 zł. na zakupno zboża na zasiewy.

W powiecie doliniańskim przeznaczono kwotę 2.150 zł. na roboty około naprawy dróg i mostów, oraz na obwałowanie brzegów rzek Swicy, Duby, Sukiela i Czeczwy; resztę zasiłku postanowiono zatrzymać celem wydania w porze wiosennej.

W powiecie jasielskim wydano 3.803 zł. na zakupno zboża na zimowe zasiewy, 181 zł. na naprawę dróg, a 16 zł. na spuszczenie wód z nizin i wklęsłości.

W powiecie rohatyńskim zakupiono za 1475 zł. 45 ct. zboże na zasiewy zimowe, a 2.524 zł. 55 ct. użyto na roboty około naprawy dróg.

Zapomogę w kwocie 4.000 zł. przyznaną dla powiatu niskiego obrócono w całości na naprawę dróg.

Również użyto całego zasiłku w kwocie 3.000 zł. przyznanego powiatowi dobromilskiemu w całości na wykonanie robót drogowych.

Zasiłków po 500 zł. przyznanych gminom Głów i Janowice powiatu tarnowskiego użyto wobec dotkliwej nędzy, która w obu tych miejscowościach istnieje, na zakupno żywności.

Kwotę 300 zł. przyznaną gminie Targoszyna powiatu wielickiego obrócono na tymczasowe zabezpieczenie wałów ochronnych w tej miejscowości.

Zapomogę udzieloną gminie Bukowsko powiatu sanockiego w kwocie 500 zł. przeznaczono na zakupno żywności dla ludności potrzebującej pomocy, oraz na przeprowadzenie robót asanacyjnych.

Z przyznanego wreszcie powiatowi przemyskiemu ogólnego zasiłku w kwocie 12.000 zł. wydano 9.200 zł. na zakupno zboża na zimowe zasiewy, 372 zł. na zakupno żywności w celu dostarczenia doraźnej pomocy, resztę w kwocie 2.428 zł. obrócono na wykonanie robót naprawy dróg.

Przytem mam zaszczyt oznajmić Świątnemu Wydziałowi krajowemu, że z powyższych funduszków państwowych przyznałem w b. m. dalsze zapomogi, a to kwotę 3.000 zł. dla powiatu niskiego, kwotę 4.500 zł. na wykonanie robót melioracyjnych koło Wysocka w powiecie jarosławskim, wreszcie kwotę 1.500 zł. dla mieszkańców gminy Rymanowa na zakupno zboża dla zasiewów, oraz na przeprowadzenie robót asanacyjnych“.

O treści powyższych odezw Wydział krajowy zawiadomił interesowane Wydziały powiatowe.

Z 39 Wydziałów powiatowych, zawezwanych o nadesłanie dat powodziowych: 1. przedłożyło szczegółowe sprawozdania i wykazy powodziowe 32 Wydziałów powiatowych a mianowicie Wydział powiatowy: w Bóbrce, Bohorodczanach, Borszczowie, Brzesku, Brzozowie, Dąbrowie, Dobromilu, Dolinie, Gorlicach, Grybowie, Jaśle, Kałuszu, Kołomyi, Kosowie, Limanowie, Lisku, Łańcucie, Myślenicach, Nadwórnie, Nisku, Nowym Targu, Pilźnie, Przemysłu, Rohatynie, Rudkach, Sanoku, Śniatynie, Stanisławowie, Stryju, Tarnowie, Tłumaczu i Żydaczowie; 2. Wydziały powiatowe w Drohobyczu i Turce pomimo kilkakrotnych upomnień podały tylko ogólną cyfrę szkód, nie wyjaśniając co służyło za podstawę do obliczenia ich wysokości; 3. Wydział powiatowy w Mielcu w sprawozdaniu z 15. lipca 1893 oznajmił, że jakkolwiek szkody powodzią wyrządzone są bardzo znaczne, to jednak nie ma ogólnej klęski, grożącej nędzą i chorobami; 4. reszta zaś Wydziałów powiatowych nie przedłożyła dat powodziowych pomimo, że jak n. p. w powiecie nowosądeckim powódzie wyrządziły olbrzymie szkody, w skutek których tamtejszy Wydział powiatowy odnosił się kilkakrotnie do Wydziału krajowego. Nadto w sprawozdaniu z dnia 31. grudnia 1893 Wydział powiatowy w Jarosławiu podał ogólną cyfrę szkód powodziowych w tamtejszym powiecie. Na podstawie zebranych w ten sposób dat Wydział krajowy zestawił załączony A. wykaz szkód wyrządzonych powodziąmi w r. 1893 tudzież B. wykaz kwot niezbędnie potrzebnych na złagodzenie skutków klęsk powodziowych (Alegat 3. i 4.) Według wykazu A) powódzie nawiedziły w 36 powiatach 1684 gmin, dotknęły 72.020 rodzin, zalały grunta w obszarze 242.880 morgów, wyrządziły szkody w budynkach i zakładach wodnych na 267.893 zł.; w gruntach zabranych i żwirem zasypanych na 1.008.150 zł.; w budowlach wodnych na 188.881 zł.; w komunikacjach powiatowych i gminnych na 326.288 zł.; w plonach na 4.584.276 zł., łącznie wykazano szkody powodziowe w kwocie 9.856.927 zł. Szkody powodziowe w r. 1884 wykazane w sprawozdaniu Wydziału krajowego do L. W. 39.865/84 wynosiły 12.246.170 zł. Według wykazu B) zaś potrzeba niezbędnie 646.611 zł. na czasowe wyżywienie ludności włościańskiej dotkniętej powodziąmi w r. 1893 celem zapobieżenia głodowi i powstającym stąd chorobom; 592.658 zł. na zakupno paszy i karmy dla inwentarza żywego celem zapobieżenia ubytkowi tegoż; 636.773 zł. na zakupno nasion na zasiewy; 203.497 zł. na przywrócenie komunikacji zniszczonych powodzią; 304.420 zł. na rekonstrukcję zepsutych i budowę nowych nagłych ochronnych budowli wodnych, w ogóle potrzeba na złagodzenie skutków klęsk powodziowych sumy 2.434.145 zł. Powyższe cyfry jakkolwiek olbrzymie, nie przedstawiają jeszcze całego ogromu klęsk, jakie spadły na nasz kraj w r. 1893, ponieważ nie wykazują one szkód wyrządzonych; powodziąmi w innych powiatach, ogólnym nieurodzajem plonów i zgniciem paszy, jaki dotknął większą część kraju w skutek ustawicznych deszczów i słoń, gradobiciem n. p. w powiecie mościskim (23 gmin), brze-

skim, kolbuszowskim, epidemią choleryczną i t. p. W tych cyfrach nie mieszczą się również szkody wyrządzone na drogach krajowych i w krajowych regulacjach rzek.

Już wyżej wspomniano, że na bezzwrotne zasiłki dla powodzian w naszym kraju celem złagodzenia ich nędzy przeznaczono ze skarbu państwa w sierpniu 1893 kwotę 150.000 zł., na ten sam cel ma być użyta suma 200.000 zł. z przyzwolonych ustawą z dnia 27. grudnia 1893 (Nr. 1 dz. u. p. z r. 1894) 800.000 zł. razem tedy 350.000 zł. Wydział krajowy przedstawia ze swej strony Wysokiemu Sejmowi wniosek o przyznanie na powyższy cel do rozporządzenia Wydziału krajowego kwoty 100.000 zł. Wydział krajowy zamierza z tej kwoty pokryć przedewszystkiem poniesiony już a niepreliminowany w budżecie krajowym wydatek wyżej wspomniany w kwocie 30.050 zł., reszty zaś użyje na cel wskazywany w miarę swego uznania na zasiłki bezzwrotne lub też na wykonanie robót publicznej użyteczności celem dostarczenia ludności wiejskiej zarobku. Wydział krajowy świadom jest tego, że rozmiary klęski wymagają wydatniejszej pomocy z funduszków publicznych, nie przedstawia jednak Wysokiemu Sejmowi wniosku o przyznanie większej sumy ze względu na trudności finansowe kraju, oraz z uwagi na tę okoliczność, że już w innych dwóch przedłożeniach (melioracyjnem i drogowem) odwołał się także wskutek powodzi do ofiarności Wysokiego Sejmu i zażądał kredytu w łącznej kwocie 166.313 zł. na roboty publicznej użyteczności, których wykonanie dostarczy zarobku i ułatwi tym sposobem wyżywienie się ludności wiejskiej. Mianowicie Wydział krajowy wykazał, że na nagłe budowle ochronne na rzekach karpackich z powodu powodzi z czerwca i sierpnia 1893. jest niezbędnie potrzebna dalsza dotacja z funduszu krajowego w kwocie 92.313 zł. Roboty te prowadzi c. k. Namiestnictwo. W sprawozdaniu zaś o szkodach wyrządzonych powodziami na drogach krajowych, Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm o kredyt na rekonstrukcję tych dróg w kwocie 74.000 zł. W razie przyjęcia powyższych wniosków, poniesie skarb krajowy z powodu powodzi z r. 1893. wydatek w łącznej kwocie 266.313 zł., co razem ze subwencjami państwowemi wyżej wspomnianemi czyni 616.313 zł.

W myśl programu wyżej przedstawionego należy dalej rozwinąć akcyę w celu udzielenia ludności wiejskiej pomocy w uskutecznieniu zasiewów. Według alegatu 4. kwota niezbędnie potrzebna na zasiewy ozime i jare wynosi 636.773 zł. Wydział krajowy nie mógł dopomóc powodzianom w uskutecznieniu zasiewów ozimych dla braku rozporządzalnych funduszków, nie mógł też przedstawić c. k. Rządowi cyfrowo określonej potrzeby na ten cel, ponieważ zebranie w należyтым czasie dat, na którychby żądanie można było oprzeć, nastęrczało Wydziałom powiatowym z powodu ponawiających się powodzi i słoń tyle trudności, iż zaledwie w miesiącu październiku i listopadzie te daty do Wydziału krajowego nadeszły. Wiadomo jednak, że wieśniacy w ogóle bardzo mało oziminy zasiewają i uskuteczniają przeważnie zasiewy jare. Nadto — wedle zasięgniętych informacyi — w r. 1893. wieśniacy prawie żadnych zasiewów ozimych nie uskuteczнили już to z powodu ustawicznych słoń, już to dla braku ziarna do zasiewów. Wskutek tego tegoroczne zasiewy wiosenne powinny być o wiele obfitsze, tak, że kwotę potrzebną na zasiewy ozime i jare, wykazaną w alegacie 4., wypada przyjąć jako potrzebną na zasiewy jare.

Ażeby o ile możności uczynić zadość tej potrzebie, Wydział krajowy zażądał od c. k. Rządu udzielenia z funduszków państwowych sumy 500.000 zł. na bezprocentowe pożyczki dla włościan, z zastrzeżeniem, że Wysoki Sejm uchwali gwarancją kraju, oświadczył gotowość zeznania odpowiedniego dokumentu, poręczającego skarbowi państwa zwrot tej sumy pożyczkowej. W sprawie udzielenia tej gwarancyi, Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek.

Wydział krajowy zdał już wyżej sprawę, że w czerwcu, a następnie w sierpniu i październiku upraszał c. k. Prezydium Namiestnictwa o wyjednanie, ażeby bezpłatnie udzielono powodzianom odpowiedniej ilości soli pońdniejszego gatunku dla poprawienia

karmy ich bydła, tudzież że c. k. Prezydum Namiestnictwa według jego odezwy z dnia 22. listopada 1893. l. 11.753/pr. przedstawiło w tej sprawie centralnemu Rządowi przychylny wniosek. Sprawa ta jednak — o ile wnosić wypada z odezwy c. k. Prezydum Namiestnictwa z dnia 31. grudnia 1893. l. 13.706/pr. — doznała wkrótce niepomyślnego zwrotu. Odezwą tą bowiem zwrócono Wydziałowi krajowemu próśby Wydziałów powiatowych w Stanisławowie, Myślenicach i we Lwowie o wyjednanie bezpłatnego dostarczenia ludności wiejskiej soli bydłowej na poprawę paszy celem poinformowania proszących Wydziałów powiatowych, że ustawa z dnia 30. marca 1893. (Nr. 65. dz. u. p.) o sprzedaży soli bydłowej po cenie 5 złr. od metrycznego cetnara wchodzi w życie zamiast 1. maja 1894. już z dniem 1. stycznia 1894. Ustawa ta w myśl ustawy z dnia 14. grudnia 1893. (Nr. 175. dz. u. p.) weszła istotnie w życie w powyższym terminie, jednak nie zawiera ona postanowień o bezpłatnym udzielaniu soli, lecz o sprzedaży soli bydłowej, która w myśl rozporządzenia wykonawczego z dnia 20. grudnia 1894. (Nr. 176. dz. u. p.) rozpocznie się dnia 1. lutego 1894. Sprzedaż ta będzie się odbywać w ten sposób, że wszystkie powiaty zostaną rozdzielone przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu na ośm grup, z których każda przypadającą na nią z ogólnego kontyngentu całoroczną ilość soli może zakupić w oznaczonym składzie solnym (w Bochni lub Wieliczce) i w terminie oznaczonym przez tę Dyrekcyę, t. j. kolejno w jednym z ośmiu bezpośrednio po sobie następujących miesięcy, licząc od dnia 1. lutego 1894. W jednym miesiącu więc zostanie dopuszczonych do zakupu soli bydłowej około dziewięciu powiatów, zatem w ciągu miesięcy zimowych około 20 powiatów.

Oprócz wyżej wspomnianych 37 powiatów dotkniętych klęską powodzi, cierpi jeszcze, według urzędowych dochodzeń, na brak paszy dziesięć powiatów, a to: Kamionka, Kolbuszowa, Mościska, Rawa, Rzeszów, Sambor, Sokal, Staremiasto, Żółkiew i Złoczów, razem tedy 47 powiatów. Wydział krajowy nie wątpi wprowadzić, że tym powiatom zostanie przyznane prawo pierwszeństwa do zakupu soli bydłowej, jednak będzie mogło z tego korzystać w miesiącach zimowych zaledwie 20 powiatów, reszta zaś powiatów potrzebujących natychmiastowej pomocy będzie dopuszczona do zakupu soli w czasie późniejszym (od 1. kwietnia do końca września), kiedy już kwestya poprawienia paszy zepsutej zeszłorocznymi powodziemi i słońcami przestanie być dla gospodarza aktualną. Jeżeli się zaś zauważy w dodatku, że całoroczna ilość soli, przeznaczona dla pewnej gminy, względnie obszaru dworskiego, ma być ściśle w oznaczonym terminie naraz zakupiona, co przy ogólnej klęsce i braku funduszków może być, zwłaszcza dla powiatów nawiedzonych powodziemi, wprost niewykonalnem, to okaże się, że nawet w tym wypadku, gdyby dla uprawnionych przeznaczono istotnie wystarczającą ilość soli, zastosowaną do rzeczywistego stanu bydła, dobrodziejstwa ustawy wskutek powyższych postanowień rozporządzenia wykonawczego w niniejszym wypadku, dla dotkniętych brakiem paszy są co najmniej wątpliwej wartości. Ustawa o sprzedaży soli bydłowej, w ściśle jednak ograniczonej maksymalnej ilości (500.000 ctn. m.) dla podniesienia chowu bydła, nie uwzględnia bynajmniej stosunków anormalnych i braku paszy, spowodowanego klęskami elementarnymi, nie rozwiązuje więc tej kwestyi i nie załatwia naglącej obecnie sprawy bezpłatnego udzielenia soli bydłowej na poprawienie paszy. Takiej pomocy udzielał c. k. Rząd już niejednokrotnie i tak n. p. w roku 1890. wydano bezpłatnie z salin wielickich 20.000 cm. soli spiżowej pośledniejszego gatunku dla poprawienia karmy bydłowej (LW. 10.368/90.)

Z ogólnego kontyngentu rocznego 500.000 cm. soli bydłowej, wyznaczonego ustawą dla wszystkich krajów koronnych reprezentowanych w Radzie państwa z wyjątkiem Dalmacyi, c. k. Ministerstwo skarbu na podstawie dat statystycznych o stanie bydła w Galicyi z dniem 31. grudnia 1890 przeznaczyło dla Galicyi rocznie 147.000 cm soli bydłowej.

Według ostatniego spisu bydła, dokonanego w powyższym dniu, było w Galicyi:

grubego bydła (Grossvieh)	sztuk 2,886.726, które przedstawiają	ustawowych jednostek bydłych	11,546.904
młodzieży (Jungvieh)	„ 328.053, które przedstawiają	ustawowych jednostek bydłych	656.106
drobnego bydła (Kleinvieh)	„ 1,436.589, które przedstawiają	ustawowych jednostek bydłych	1,436.589
Razem sztuk 4,651.368, reprezentujących jednostek bydłych			13,639.599

Z powyższych więc 147.000 cm. soli przypada na jednostkę bydłą 1.07 kgr., zatem na cały rok przypada na jedną sztukę: bydła grubego 4.28 kg., młodzieży 2.14 kg., drobnego bydła 1.07 kg. Ustawa ustanawia cenę fiskalną 5 zł. za 1 cm. soli bydłowej, wliczając w to koszt denaturowania soli, plombowania worków ze solą i zaopatrzenia tychże urzędowemi opaskami papierowemi. Po doliczeniu wydatków na sprowadzenie soli, jako to: zakupno worków rządowych (po 2 na każdy 1 cm.), kosztu transportu i t. p., wypadnie koszt 1 cm. w kwocie około 6 zł. (Cena fiskalna za 1 cm. soli warzonki wynosi 9 zł.) Jest rzeczą niemal pewną, że z powodu nędzy i głodu powodzianie nie potrafią na ratowanie bydła ponieść tak znacznych wydatków i zmuszeni będą wstrzymać się od zakupna soli bydłowej. Ustawa więc, o której mowa, tak ze względu na ustanowiony termin do zakupna soli bydłowej, jako też z powodu małej ilości i wysokiej ceny soli, nie usuwa bynajmniej potrzeby bezpłatnego udzielenia soli dla bydła, będącego własnością powodziń.

W obec tego, jako też z uwagi, że, jak to wyżej wspomniano, żadne zasadnicze powody nie przeszkadzają bezpłatnemu udzieleniu soli bydłowej, Wydział krajowy przedstawia Wysokiemu Sejmowi wniosek w tej sprawie. Wydział krajowy nadmieniam przytem, że okólnikiem z dnia 4. stycznia 1894 l. 661 zwrócił uwagę wszystkich Wydziałów powiatowych na ustawę o sprzedaży soli bydłowej i rozporządzenie wykonawcze, a zwłaszcza na te postanowienia, które się odnoszą do niezwłocznego przeprowadzenia czynności przygotowawczych i wezwał je, ażeby o ile możności użyły interesowanym skutecznej pomocy.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie akcji pomocniczej z powodu klęsk powodziowych w r. 1893.

2. Sejm przyznaje do rozporządzenia Wydziału krajowego na zasiłki dla gospodarzy wiejskich w okolicach nawiedzonych w r. 1893 powodzią sumę 100.000 zł. w. a. z zastrzeżeniem, że ma być z niej przedewszystkiem pokryty wydatek dotychczas na ten cel poniesiony.

3. Sejm wstawia do budżetu krajowego za r. 1894 sumę 100.000 a. w. na zasiłki pod 2. wskazane.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby stosownie do potrzeb wykazanych urzędownie przez Wydziały powiatowe w porozumieniu z c. k. Starostwami, wyjednał z c. k. Skarbu państwa w drodze konstytucyjnej bezprocentową pożyczkę dla potrzebujących pomocy gospodarzy wiejskich, dotkniętych w r. 1893 powodzią, na zakupno nasion na zasiewy w wysokości 500.000 zł. w. a. zwrotną pod gwarancją kraju w sześciu równych ratach rocznych, począwszy od dnia 1. stycznia 1895.

5. Sejm imieniem kraju poręcza zwrot sumy pożyczkowej 500.000 zł. z zastrzeżeniem, że pożyczki będą rozdzielane w porozumieniu i za zgodą Wydziału krajowego i upoważnia Wydział krajowy do zeznania odpowiedniego dokumentu poręczającego.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd o wyjednanie w drodze właściwej, ażeby gminom w Galicyi, dotkniętym brakiem paszy w skutek zeszłorocznych powodzi i nieurodzaju, wydano bezpłatnie odpowiednią ilość soli spiżowej posledniejszego gatunku dla poprawienia karmy bydłowej.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Łs. Krakowskiem

Lwów dnia 9. stycznia 1893.

Marszałek krajowy :

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca :

Romanowicz w. r.

członek Wydziału krajowego.

ODPIS

okólnika Wydziału kraj. z dnia 30. czerwca 1893 l. 30903 do 27 Wydziałów powiat..

Wydział krajowy wzywa Wydział powiatowy, ażeby w porozumieniu z tamtejszem c. k. Starostwem, zbadał bezzwłocznie przy pomocy znawców, szkody wyrządzone tegoroczną klęską powodziową w tamtejszym powiecie i przedłożył **najpóźniej dnia 20. lipca 1893** wyczerpujące sprawozdanie i szczegółowe daty co do następujących punktów:

- 1) jaka woda płynąca wyrządziła szkodę w powiecie?
 - 2) które gminy, tudzież które obszary dworskie zostały dotknięte klęską powodzi?
 - 3) jak wielka jest ludność tych gmin, ilość gospodarzy gruntowych oraz liczba rodzin nawiedzonych klęską?
 - 4) ile morgów zajmuje obszar zalany tak gruntów gminnych jak i dworskich, tudzież ile morgów przypada z tego na role, łąki, pastwiska i ogrody?
 - 5) ile budynków i zakładów wodnych (młynów, tartaków, foluszów i t. p.) uszkodził wylew i jak wielka jest szkoda oceniona w złr. w. a.?
 - 6) ile morgów gruntu nadbrzeżnego zabrała woda, ile morgów gruntu zasypała żwirami i jaką wartość przedstawia ten obszar zabrany lub też do tego stopnia zasypany, że nie może być nadal użyty pod kulturę?
 - 7) jak wielka jest szkoda wyrządzona konkurencyjnym, spółkowym lub prywatnym budowlom wodnym w powiecie, jako to: wałom, szluzom, przepustom, jazom, tamom, opaskom itp.?
 - 8) jak wysoka jest szkoda wyrządzona wylewem w płonach rolnych, łąkach, pastwiskach i lasach, oceniona w złotych w. a.
 - 9) czy i jakiej kwoty pieniężnej potrzeba, ażeby włościańskiej ludności tamtejszego powiatu, pozbawionej plonów w skutek powodzi, dopomódz do wyżywienia się, celem zapobieżenia niedostatkom i powstającym stąd chorobom, oraz dostarczyć paszy i kariny dla inwentarza żywego, dla zapobieżenia ubytkowi bydła?
 - 10) czy i jakiej kwoty pieniężnej potrzeba w powiecie na zakupno nasion dla obsiewu włościańskich pól zalanych a to dla obsiewu jesiennego i wiosennego?
 - 11) Czy i jakiej kwoty pieniężnej potrzebuje powiat dla przywrócenia komunikacji powiatowej i gminnej, oraz naprawy istniejących budowli wodnych służących do ubezpieczenia brzegów lub zabezpieczenia przed wylewami (wałów, szluz, przepustów) wreszcie dla wykonania takich budowli nie cierpiących zwłoki, bez których, z powodu zdziczenia łożysk, powstałego w skutek powodzi, właściciele gruntów przyległych do rzek, byliby narażeni na dalszą utratę ziemi.
- Daty, tyżące się szkód, powinny obejmować tak gospodarstwa włościańskie jak obszary dworskie, lecz należy podać je oddzielnie.
- W załączeniu .|. Wydział krajowy przesyła formularze wykazów *A.* i *B.*, które należy wypełnić i razem ze sprawozdaniem przedłożyć.
- Jak najrychlejsze przedłożenie tego sprawozdania wraz z żądaniami datami jest konieczne w interesie ludności tamtejszego powiatu, gdyż posłżny ono do ocenienia rozmiarów klęski, oraz poprze starania Wydziału krajowego o uzyskanie funduszków i wymierzenie pomocy dla tamtejszego powiatu zwłaszcza na cele podane wyżej pod 9) i 10).

W Y K A Z

zasiłków udzielonych w. r. 1893 na zakupno żywności dla ludności
wiejskiej dotkniętej klęskami elementarnymi.

Licz. porz.	Nazwa powiatu:	W Y A S Y G N O W A N O		Uwagi.
		rozporządzeniem z dnia	złr. w. a.	
1	Bóbrka	7 czerwca 1893 l. 28861		
		8 " " l. 28963	200	
2	Bohorodeczany	15 czerwca 1893 l. 29272	800	
3	Brzesko	10 lipca " l. 36.126		
4	Buczacz	14 sierpnia 1893 l. 37.453	500	
		10 lipca 1893 l. 36.126	1.600	
		9 czerwca 1893 l. 29.120		
5	Dolina	16 " " l. 29.368	2.050	
		10 lipca " l. 36.126		
6	Drohobycz	10 lipca 1893 l. 36.126	800	
7	Jasło	14 sierpnia 1893 l. 37.453	500	
8	Kałusz	10 lipca 1893 l. 36.126	2.450	
		14 sierpnia 1893 l. 37.697		
9	Kolbuszowa	20 października 1893 l. 46.553	600	
10	Mościska	3 listopada 1893 l. 55.737	500	
11	Przemysł	14 sierpnia 1893 l. 43.008	500	
		10 lipca 1893 l. 36.126		
12	Rohatyn	14 sierpnia " l. 43.008	2.750	
13	Rudki	10 lipca 1893 l. 36.126	2.050	
		10 października 1893 l. 52.640		
14	Sanok	3 listopada " l. 54.560	1.500	
		16 czerwca 1893 l. 30.217		
15	Stanisławów	10 lipca " l. 36.126	3.200	
16	Staremiasto	2 września 1893 l. 44.479	200	
		10 lipca 1893 l. 36.126		
17	Stryj	12 sierpnia " l. 42.789	2.300	
		14 " " l. 42.810		
		10 lipca 1893 l. 36.126		
18	Tarnów	14 sierpnia " l. 37.697	700	
		7 czerwca 1893 l. 28.677		
19	Tłumacz	16 czerwca " l. 30.216	3.200	
		10 lipca " l. 36.126		
		14 sierpnia 1893 l. 42.810		
20	Turka	20 " " l. 43.835	1.500	
21	Wieliczka	14 sierpnia 1893 l. 37.453	150	
		10 lipca 1893 l. 36.126		
22	Żydaczów	25 sierpnia " l. 43.835	2.000	
		Razem . . .	30.050	

Alegat 3. do LW. 55.081/93.

Wykaz szkód

wyrządzonych powodziami w roku 1893.

Wykaz wyrządzonych powo-

Liczba porządk.	Nazwa powiatu	Nazwa rzeki (potoku) która wyrządziła szkodę	Liczba gmin nawiedzonych powodzią	Liczba rodzin		Obszar zalanych gruntów		
				mieszkających w smiach nawiedzonych powodzią	dotkniętych klęską	włościańskich	dworskich	razem
1	Bóbrka . .	Dniestr, Stryj, Chlebówka, Suchodołka i Wiśniowiec	24	2.036	1.642	5.306	2.032	7.338
2	Bohorodczany	Bystrzyca sołotw., Posieczanka i potoki	24	6.864	1.194	868m 131 ^o	nie podano	868m 131 ^o
3	Borszczów . .	D n i e s t r	4	nie podano	1.461	nie podano	—	166m 52 ^{os.}
4	Brzesko . .	Dunajec i Uszwica	27	18.003	217	1.706	1.617	3.323
5	Brzozów . .	San, Baryczka, Stobnica, Wisłok, Golcówka, Potok gór.	56	11.735	3.556	4.388	3.137	7.525
6	Dąbrowa . .	Wisła, Dunajec, Breń, Kisielina. Żabnica i t. d.	62	3.216 4.467	654 2.682	970 ^{1/2} 6.351	3.587 1.987	4.557 ^{1/2} 8.332
7	Dobromil . .	Wiaz, San, Słupniva, Strwiąż i t. d.	73	4 750	2.672	1.990	95 ^o	2.945
8	Dolina . .	Świca, Łomnica, Rypianka, Łuzanka i inne	40	52 342	—	7.933	—	7.933.
9	Drohobycz . .	Bystrzyca, Tyśmienica	30	nie podano	—	—	—	—
10	Gorlice . .	Ropa, Bystrzyca, Łosianka, Bielanka i t. d.	57	38.243	930	1.512	420	1.932
11	Grybów . .	Biała, Mostyca i potoki	25	2.741	175	93 ^{1/2}	103 ^{3/4}	197 ^{1/4}
12	Jarosław . .	S a n	39	nie podano	—	—	—	7.000
13	Jasło . .	Wisłoka, Jasiółka, Wisłok i Ropa	130	2.493	2.493	—	—	198 ^{1/2}
14	Kałusz . .	Łomnica, Bereznica, Czczewa, Dniestr i t. d.	69	13.689	5.326	14.305	1.587	15.892
15	Kołomyja . .	Prut, Sopówka, Łuczka, Pistynka i t. d.	36	20.347	250	nie podano	—	—

szkód
dziami w roku 1893.

Szkody wyrządzone										Uwaga
w budynkach i zakładach wodnych		w zabranych		w zasypanych żwirem		w zniszczonych lub uszkodzonych budowlach wodn.	w uszkodzonych komunikacyach powiatowych igminnych	w plocinach	Ogółem	
Ilość	wartość zł. w. a.	g r u n t a c h								
		Ilość morgów	wartość zł. w. a.	Ilość morgów	Szkoda zł. w. a.					
7	5.000	8	4.000	nie podano	—	80	595	112.170	121.845	
58	7.537	191m 131 ^o	12.526	667 ^{1/2}	29.108	nie podano	3.482	29.732	82.385 2.288	
nie pod.	4.575	nie podano	4.736	nie podano	—	—	—	—	9.311	
nie pod.	2.500	7	1.600	96	5.100	1.000	3.820	50.520	64.540	Dat. z lipca 1893
18	5.150	56	16.370	72	21.250	5.850	24.860	301.000	374.480	LW. 45.659/93
38	350	17 ^{3/4}	7.000	91 ^{1/4}	1.946	—	105	63.017	72.418	} 244.543 zł.
11	420	1 ^{1/4}	50	—	550	2.500	994	167.611	172.125	
30	13.480	280	44.401	814 ^{1/2}	53.595	14.400	nie podano	80.315	206.191	LW. 50.160/93
239	18.920	434	59.110	7.601	166.790	23.170	14.200	obsz. dwor. 19.265 90.800	392.255	D. z lipca 1893
nie pod.	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000.000	
8	3.400	76 ^{1/2}	16.350	85 ^{1/4}	6.185	17.470	41.890	19.780	105.075	
nie pod.	300	31 ^{3/4}	7.300	192	11.735	200	3.300	6.180	29.015	D. z lipca 1893
nie pod.	—	—	—	—	—	—	—	—	300.000	
nie pod.	—	—	58.833	nie podano	30.203	nie podano	12.323	168.437	269.796	
791	10.860	726	123.480	2.089	192.450	5.250	12.610	216.747	561.397	D. z lipca 1893
23	2.180	306 ^{3/4}	95.771	nie podano	—	—	12.800	—	110.751	

Liczba porządk.	Nazwa powiatu	Nazwa rzeki (potoku) która wyrządziła szkodę	Liczba gmin nawiedzonych powodzią	Liczba rodzin		Obszar zalanych gruntów		
				mieszkających w gminach nawiedzonych powodzią	dotkniętych klęską	włościańskich	dworskich	razem
16	Kossów	Czeremosz (Biały i Czarny), Rybnica, Pistynka i t. d.	45	17.554	3.361	4.584	5	4.589
17	Krosno	Wisłok, Jasiółka, Lubatówka i potoki	57	9.700	1.450	2.280	911	3.191
18	Limanowa	Raba, Łososina, Dobrzanka i inne	22	110	94	24	20	44
19	Lisko	San, Osława, Solinka, Hoczewka, Olszaniezka	51	nie podano	—	—	—	—
20	Łańcut	San, Wisłok i Mleczka	21	—	1.309	—	—	6.277
			19	4.217	1.273	6.588	265	6.853
21	Myślenice	Raba i Skawa	26	5.749	1.486	4.610	401 ¹ / ₂	5.011 ¹ / ₂
22	Nadwórna	Prut, Bystrzyca, Osławka, Strymba, i t. d.	24	47.881	2.769	1.416 ¹ / ₂	270	1.686 ¹ / ₂
23	Nisko	San, Łęg, Tanew i Poliwka	23	4.064	1.336	4.627	746	5.373
24	Nowy-Targ	Dunajec biały i czarny, Dunajec połączony, Raba	32	nie podano	—	—	—	—
25	Pilzno	Wisłoka, Czarna i potoki górskie	22	2.914	442	1.894	2.062	3.956
26	Przemyśl	San, Wiar i górskie potoki	123	10.871	5.656	16.980 ¹ / ₄	11.532	28.512 ¹ / ₄
27	Rohatyn	D n i e s t r	10	1.602	530	1.270	804	1.074
28	Rudki	Dniestr, Strwiąż, Tyśmienica, Bystrzyca	17	3.556	3.168	9.555	4.802	14.357
29	Sanok	San, Wisłok, Pielnica i górskie potoki	30	12.778	6.414	10.547 ¹ / ₂	4.714 ¹ / ₃ i 200 s.	15.262 i 200 s.
30	Śniatyn	Prut, Czeremosz, Rybnica, Bełkójka	33	—	1.366	4.092	508	4.600
31	Stanisławów	2 Bystrzyce, Dniestr, Łomnica itd.	75	13.279	6.188	14.379 ¹ / ₂	—	14.379 ¹ / ₂
32	Stryj	Opór, Stryj, Świeca, Żyżawa, Kłodnica	37	49.702	1.125	5.353	1.060	6.413
	II. klęska		75	73 931	1.861	11.503	940	12.443
33	Tarnów	Biała, Dunajec, Czarna, Szwedka itd.	47	30.733	490	852	1.960	2.812
34	Tłumacz	Dniestr, Worona, Strymba itd.	36	11.898	5.712	10.639 ¹ / ₂	2.541 ¹ / ₂	13.181
35	Turka	nie podano	73	nie podano	—	—	—	—
36	Żydaczów	Świeca, Stryj, Dniestr, Bereźnica, Kucieczka, Krechówka i potoki	41	7.642	5.271	14.801	9.853	24.654
		Razem	1.684	487.318	72.020	171.416	57.819	242.830 ¹ / ₂

Szkody wyrządzone

w budynkach i zakładach wodnych		w zabranych		w zasypianych żwirem		w zniszczonych lub uszkodzonych budowliach wodnych	w uszkodzonych komunikacjach powiatowych i gminnych	w pło- nach	Ogółem	Uwaga
Ilość	wartość zł. w. a.	g r u n t a c h				zł. w. a.				
		Ilość morgów	wartość zł. w. a.	Ilość morgów	Szkoda zł. w. a.					
83	13.240	1.590	196.800	2.269	43.140	—	22.135	48.500	323.815	
nie pod.	—	44	15.200	26	890	600	7.800	112.540	137.030	LW. 49.655/93
1	300	11 ¹ / ₂	2.515	41	1.230	2.190	5.700	2.165	14.100	D. z lipca 1893
nie pod.	5.100	nie podano	—	—	—	13.140	29.995	44.410	92.645	
nie pod.	—	—	—	—	—	—	—	160.390	160.390	
3	1.472	296 ¹ / ₄	18.600	894 ¹ / ₄	14.275	12.466	2.692	45.491	94.996	
26	5.650	89	9.915	303 ¹ / ₂	10.940	9.300	6.650	21.237	63.692	
nie pod.	—	1.878	187.800	955	47.750	nie podano	9.000	135.800	380.350	
nie pod.	5.900	nie podano	25.952	nie podano	16.219	10.268	10.820	37.184	106.343	
nie pod.	—	—	—	—	—	400	956	11.946	13.302	
341	34.830	823 ⁷ / ₈	130.810	3.526 ¹ / ₄	75.637	8.520	16.485	1.045.014	1.311.346	LW. 51.28/93
225	nie podano	1.138	8.740	162 ¹ / ₂	2.860	nie podano	280	47.790	59.670	D. z lipca 1893
33	1.880	3.170	34.513	15	450	2.680	3.190	91.773	134.486	
177	37.943	2.065 ¹ / ₂	100.750	1.450	97.046	12.299	49.049	263.860	560.947	LW. 51.27/93
86	13.750	346	58.140	573	10.510	1.670	170	76.427	160.667	
513	26.755	1.082	102.944	2.247	61.741	11.410	4.427	277.154	484.431	
33	2.900	90	13.360	103	5.020	15.700	1.910	35.180	74.070	I powódź
104	7.860	196	12.610	72	1.560	1.760	15.370	127.362	166.522	II powódź
5	590	5	590	15	1.980	1.000	300	49.535	54.355	LW. 38.455/93 D. z lipca 1893
645	19.451	344 ¹ / ₂	52.175	504 ¹ / ₂	30.420	1.158	4.370	233.484	341.058	LW. 45.007/93
nie pod.	—	—	—	—	—	—	—	—	700.000	
buń. 88	15.550	383 ¹ / ₂	55.850	643	67.570	14.400	4.010	391.460	548.840	LW. 46.122/93
3.587	267.893	15.688	1.479.151	25.598 ¹ / ₂	1.008.150	139.881	326.288	4.584.276	9.850.927	

Wykaz B.

Liczba porząd.	Nazwa powiatu	Kwota niezbędnie potrzebna							Ogółem	UWAGI
		na czasowe wy- włosciańskiej do- tkniętej powo- dziami w r. 1893 celem zapobież. głodowi i powsta- jąc. stad chorob.	na zakupno pszy- i karmy dla inwen- żywego będącego własnością włosc. nawiedz. powodz. w r. 1893 celem zapob. ubytk tego inwentarza	na zakupno nasion dla ludności włosciańskiej nawiedzzonej powodz. w r. 1893 na zasiewy		na przywro- cenie konun. zniszczonych powodzią w r. 1893.	na rekon- strukcyę na- głych budowli ochron. wodn.	zł. w. a.		
		zł. w. a.	zł. w. a.	ozime	jare	zł. w. a.	zł. w. a.	zł. w. a.		
1	Bóbrka	850	22.470	—	10.240	595	80	34.235		
2	Bohorodcz.	3.050	8.710	4.275	nie pod.	2.909	nie pod.	18.944		
3	Borszczów	nie podano	nie podano	nie pod.	" "	nie pod.	" "	9.311		
4	Brzesko	1.835	4.740	10.710	2.622	3.820	11.000	34.727		
5	Brzozów	54.340	30.110	11.075	11.734	16.810	1.210	125.279		
6	Dąbrowa	55.119	28.371	27.771	26.288	1.755	36.394	175.698		
7	Dobromil	nie podano	nie podano	9.280	7.415	nie pod.	nie pod.	16.695		
8	Dolina	19.265	" "	56.131	nie pod.	14.200	23.150	112.746		
9	Drohobycz	nie podano	" "	nie pod.	" "	nie pod.	nie pod.	nie pod.	Vide p. 9 w. A.	
10	Gorlice	6.170	6.600	2.700	5.100	22.150	10.700	53.420	Dat. 2 lip. 1893. Vid. p. 11 w. A.	
11	Grybów	nie podano	nie podano	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.	Vid. p. 12 w. A.	
12	Jarosław	" "	" "	" "	" "	" "	" "	" "	Vid. p. 13 w. A.	
13	Jaśło	" "	" "	" "	" "	" "	" "	" "	Vid. p. 15 w. A.	
14	Kałuż	3.200	6.100	4.330	3.750	4.180	18.920	40.480		
15	Kołomyja	97.861	nie podano	nie pod.	nie pod.	12.800	nie pod.	110.661		
16	Kossów	9.100	" "	" "	" "	9.685	10.000	28.785		
17	Krosno	7.300	7.600	3.100	4.400	7.700	nie pod.	30.100		
18	Limanowa	1.200	870	120	20	3.230	182	5.622		
19	Lisko	nie podano	nie podano	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.	30.000	I. klasa II. klasa	
20	Łańcut	" "	" "	" "	" "	" "	" "	6.275		
		1.180	1.769	—	3.466	—	—	6.415		
21	Myślenice	32.447	12.042	—	12.323	1.907	17.798	73.517		
22	Nadworna	nie podano	nie podano	nie pod.	nie pod.	13.400	7.600	21.000		
23	Nisko	" "	37.700	" "	" "	nie pod.	nie pod.	37.700		
24	Nowy-Targ	" "	nie podano	" "	" "	" "	" "	nie pod.	Vid. p. 24 w. A.	
25	Pilzno	" "	" "	" "	" "	1.545	400	1.945		
26	Przemyśl	69.711	86.516	47.550	47.987	15.425	17.570	284.759		
27	Rohatyn	25.000	10.800	8.090	8.090	200	nie pod.	52.180		
28	Rudki	57.000	96.020	10.975	81.615	3.250	1.580	250.440		
29	Sanok	87.106	55.502	19.590	52.904	34.790	32.446	282.538		
30	Śniatyn	23.818	2.500	1.419	200	nie pod.	36.800	64.737		
31	Stanisław.	51.264	45.764	27.163	34.083	5.216	42.840	206.330		
32	Stryj	7.947	9.900	1.000	7.000	20.590	3.500	49.937		
33	Tarnów	nie podano	nie podano	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.	4.600		
34	Tłumacz	16.948	17.474	7.503	14.914	2.420	9.550	68.809	Vid. p. 25 w. A.	
35	Turka	nie podano	nie podano	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.	nie pod.		
36	Żydaczów	14.900	101.100	10.840	39.000	4.920	22.700	193.460		
	Razem	646.611	592.658	263.622	373.151	203.497	304.420	2.434.145		